

ZAJĘCIA
WYCHOWAWCZO-
-INTEGRACYJNE
DLA NASTOLATKÓW

NA PODSTAWIE FILMU

Za
NIEBIESKIMI
DRZWIAMI

dla klasy VI szkoły podstawowej
oraz klas I i II gimnazjum

Szanowni Państwo,

Już 4 listopada do kin wejdzie film – ekranizacja bestsellera Marcina Szczygielskiego pt.: „Za niebieskimi drzwiami”. Książka od kilku lat, cieszy się dużym zainteresowaniem wśród nauczycieli, którzy chętnie omawiają ją z uczniami na lekcjach. Film jest nie tylko atrakcyjny dla młodzieży, ale też niesie mądre, humanistyczne przesłanie. Twórcy filmu, wspólnie z psycholog dziecięcą Panią Justyną Korzeniewską, przygotowali specjalne materiały edukacyjne, które mogą stać się przewodnikiem po świecie filmu. Zachęcamy do zapoznania się z trzema merytorycznymi scenariuszami lekcji oraz do wspólnego obejrzenia z dziećmi filmu w kinach.

Honorowy patronat nad filmem objęła **Małżonka Prezydenta RP Agata Kornhauser-Duda**.

Partnerem filmu jest Fundacja Ewy Błaszczyk „Akogo?”. Część dochodów ze sprzedaży biletów zostanie przekazana na działalność statutową Fundacji.

Specjalnym partnerem filmu jest Komenda Wojewódzka Policji z siedzibą w Radomiu, która zauważyła w filmie ogromny potencjał do edukowania dzieci i młodzieży w zakresie zasad bezpieczeństwa na drogach i udzielania pierwszej pomocy przedmedycznej. Funkcjonariusze Policji z terenu garnizonu mazowieckiego, na zaproszenie dyrektorów kin i placówek oświatowych, będą uczestniczyć w spotkaniach z młodzieżą po emisji filmu, gdzie przekazywać będą podstawową wiedzę z zakresu bezpiecznych zachowań jak również uświadamiać kluczową rolę 4 minut w ratowaniu ludzkiego życia.

Film powstał z udziałem dotacji Polskiego Instytutu Sztuki Filmowej.

Film będzie grany we wszystkich kinach w Polsce, dzięki czemu bez przeszkód będą mogli Państwo zarezerwować seans grupowy, w dogodnej dla siebie lokalizacji.

Kontakt do dystrybutora:

MAREK MICHALIK
Dyrektor Dystrybucji
Al. Stanów Zjednoczonych 61b
04-028 Warszawa
mmichalik@mowiserwis.pl

URSZULA BURAKOWSKA
Specjalista ds. dystrybucji
Al. Stanów Zjednoczonych 61b
04-028 Warszawa
uburakowska@mowiserwis.p

ŁUKASZ BORSKI – KAPRYŚNY DZIECIAK CZY DOJRZAŁY NASTOLATEK

MATERIAŁY PODSTAWOWE

Wspólne oglądanie filmu „Za niebieskimi drzwiami” (reżyser – Mariusz Palej, 2016) na podstawie książki Marcina Szczygielskiego pod takim samym tytułem.

MATERIAŁY DODATKOWE

Lektura książki M. Szczygielskiego „Za niebieskimi drzwiami” (wydanie pierwsze 2010, Instytut Wydawniczy Latarnik).

PROWADZĄCY

Nauczyciel języka polskiego, wychowawca klasy, psycholog lub pedagog szkolny. Najlepiej, gdy zajęcia prowadzą razem dwie osoby.

CELE

- Integracja zespołu klasowego poprzez lepsze poznanie się osób, które w klasie nie mają ze sobą dobrego kontaktu, ponieważ nie znają się bliżej.
- Wspólne przedyskutowanie zawilości procesu dojrzewania na przykładzie postaci Łukasza Borskiego – głównego bohatera filmu i książki.
- Autorefleksja nastolatków nad ich osobistym procesem dojrzewania.
- Nauka dyskusji w grupie, akceptacji dla odmienności poglądów.
- Trening zdolności wypowiedzania się na szerszym forum i opanowania tremy w sytuacji ekspozycji społecznej.
- Rozwijanie umiejętności argumentowania i uzasadniania swojego zdania.

METODY PRACY GRUPOWEJ

- Zajęcia integrujące grupę.
- Dyskusja metodą debaty oksfordzkiej.

PRZYGOTOWANIA

Jeśli planowane jest omawianie książki „Za niebieskimi drzwiami” Mariusza Szczygielskiego jako lektury szkolnej, polecić dzieciom przeczytanie jej na około 2 tygodnie przed planowanym wyjściem do kina na film nakręcony na jej podstawie.

W dniu poprzedzającym wspólne wyjście do kina na film „Za niebieskimi drzwiami” uczniowie losują karteczki ze swoimi nazwiskami. Otrzymują zadanie dowiedzenia się czegoś nowego o wylosowanej osobie, podczas wycieczki do kina. Muszą to zrobić dyskretnie tak, aby obserwowany nie odgadł, kto go wylosował i obserwuje. Jednocześnie starają się odkryć kto usiłuje ich bliżej poznać.

MATERIAŁY DO ZAJĘĆ

- Duże kartki do notowania i przybory pisarskie (dwa zestawy, po jednym dla każdej z grup).
- Małe karteczki do notowania po jednej dla każdej osoby i przybory do pisania.
- Przedmioty do losowania, pozwalające obiektywnie ustalić kolejność np. dwie kostki do gry (osoby wyrzucają kostki, pierwsza jest osoba, która wyrzuci wyższą cyfrę) albo litery z gry Scrabble w woreczku (uprzednio należy usunąć tzw. mydełka; losowanie poprzez wyjęcie jednej kostki z woreczka, kolejność zgodnie z następstwem liter w alfabecie).

- Dwa egzemplarze książki M. Szczygielskiego „Za niebieskimi drzwiami” (jeśli książka była zalecaną uczniom lekturą).

CZAS ZAJĘĆ

Planowany czas zajęć to 2 godziny lekcyjne łącznie. Najlepiej lekcja wychowawcza połączona z zajęciami z języka polskiego albo odrębnie 2 lekcje wychowawcze lub 2 z języka polskiego. Zalecane jest, żeby było to łącznie 1,5 godziny zegarowej bez przerwy w trakcie, co pozwoli kierować dynamiką grupową i nie przerywać zajęć przed zakończeniem procesu integracji. Ważne jest przed rozpoczęciem zajęć uprzedzenie uczniów, że będą to łączone lekcje bez przerwy w trakcie, aby wcześniej np. skorzystali z toalety, zjedli przekąski.

Zajęcia po obejrzeniu filmu*

SCENARIUSZ A

Uczniowie spontanicznie wypowiadają się jak odebrali głównego bohatera – Łukasza Borskiego. Próbują go scharakteryzować w różnych wymiarach – jako chłopca, syna, siostrzeńca, kolegę. Ważne, aby wypowiedzieli się wszyscy uczestnicy zajęć. Osoby, które nie zabiorą głosu są proszone przez nauczyciela o zaprezentowanie swojej opinii.

---

* alternatywne scenariusze w zależności od poziomu zaangażowania grupy i początkowej opinii na temat głównego bohatera filmu

Na podstawie wstępnych wypowiedzi uczniowie dzielą się na dwie grupy – ci którzy uważają, że:

- a) był jeszcze głównie dzieckiem,
- b) prezentował się jako nastolatek.

W tych grupach uczniowie przygotowują dodatkowe argumenty i przykłady potwierdzające ich odbiór tej postaci, notując je na dużej kartce. Jeśli książka, będąca podstawą filmu, była lekturą i większość osób w klasie ją czytała, grupy mogą korzystać z egzemplarzy, w celu wyszukania przykładów i cytatów. Następnie grupa wybiera lidera, który zaprezentuje wyniki jej pracy.

Uczniowie wracają na swoje miejsca, tak aby zatrzeć podział na grupy. Wytypowani liderzy prezentują podsumowanie pracy grupowej, w kolejności ustalonej losowaniem. Po ich wypowiedziach nauczyciel prosi, aby uczniowie ponownie zastanowili się czy według nich Łukasz Borski był dzieckiem, czy już nastolatkiem, i usiedli w dwu grupach adekwatnie do tych opinii. Wypowiadają się te osoby, które zmieniły swoje zdanie i obecnie przeszły do drugiej grupy. Mają za zadanie uzasadnić transformację swojego postrzegania tej osoby i ogólnie czasu dzieciństwa i okresu nastoletniego. Następnie klasa wraca do ławek i przechodzi do podsumowania (opisane poniżej). Jeżeli żadna z osób nie zmieniła swojego zdania, czyli te same osoby za pierwszym i za drugim razem zasiadły w tych samych podgrupach – klasa wraca do ławek i przechodzi do podsumowania (poniżej).

SCENARIUSZ B

Uczniowie spontanicznie wypowiadają się jak odebrali głównego bohatera – Łukasza Borskiego. Próbują go scharakteryzować w różnych wymiarach – jako chłopca, syna,

siostrzeńca, kolegę. Ważne aby wypowiedzieli się wszyscy uczestnicy zajęć. Osoby, które nie zabiorą głosu są proszone przez nauczyciela o zaprezentowanie swojej opinii.

Jeżeli dzieci będą miały problem z charakterystyką bohatera filmu lub opór przed wyrażeniem swojego zdania, nauczyciel podaje przykłady zachowań Łukasza, prosząc uczniów o opinię lub głosowanie, czy to zachowanie bardziej pasuje do dziecka czy do nastolatka.

Przykłady zachowań głównego bohatera – Łukasza Borskiego (prezentowane w kolejności zgodnie ze scenariuszem filmu, a nie z uwagi na ich doniosłość):

- uporczywie budzi swoją mamę mimo, że ona jest zmęczona i potrzebuje więcej snu;
- po wyjściu ze szpitala, zanim pojedzie do domu sąsiadki, chce odwiedzić mamę i potem systematycznie dzwoni do szpitala pytając o jej stan;
- wsiada do taksówki mimo, że widok auta przypominał mu doznany wypadek;
- wyzywa chłopca – Pchełkę, który jest otyły (nazywa go Wielorybem);
- nie rozumie swojej sytuacji finansowej (utrata mieszkania na rzecz banku, który kredytował jego zakup, a mama nie mogła płacić rat) i ciotkę posądza o działania na jego szkodę, a nawet kradzież;
- sprawia przykrość ciotce Agacie wykrzykując, że ona jest złodziejką, nienawidzi jej, nie chce u niej mieszkać;
- zamyka się w swoim pokoju nie chcąc porozmawiać z ciotką i wyjaśnić sytuacji, czym wprawia ją w zaniepokojenie i doprowadza do złości;

- chce dowiedzieć się czegoś o swoim ojcu i rozwiązać zagadkę jego nieobecności;
- prosi o pomoc grupę dzieci (Monikę, Pchełkę i Zgryza), mimo, że był z nimi w konflikcie, zwłaszcza z Pchełką;
- wraca z kolegami do świata za niebieskimi drzwiami po to, żeby rozprawić się z Krwawcem, uratować ciotkę Agatę i cały świat;
- rozwiązuje zagadkę funkcjonowania świata za niebieskimi drzwiami, roli Krwawca i znaczenia białych nici.

Dalszy ciąg zajęć zgodnie z zasadami debaty oksfordzkiej jak w scenariuszu A.

SCENARIUSZ C

Uczniowie spontanicznie wypowiadają się jak odebrali głównego bohatera – Łukasza Borskiego. Próbuje go scharakteryzować w różnych wymiarach – jako chłopca, syna, siostrzeńca, kolegę. Ważne aby wypowiedzieli się wszyscy uczestnicy zajęć. Osoby, które nie zabiorą głosu są prośzone przez nauczyciela o zaprezentowanie swojej opinii.

Jeżeli wypowiedzi uczniów będą spójne, czyli wszyscy zgodzą się, że był on jeszcze dzieckiem lub będą skłonni widzieć w nim nastolatka, nauczyciel proponuje podział na dwie grupy. Zespoły pracują odrębnie nad argumentami potwierdzającymi, że był dzieckiem lub nastolatkiem (w zależności od wskazania grupy), oraz – druga grupa – przytacza dowody, że nie był nastolatkiem lub dzieckiem. Potem każda grupa wyłania lidera, który przedstawia ich argumenty (tak jak w scenariuszu A). Po tej prezentacji nauczyciel pyta czy ktoś zmienił opinię na temat bohatera filmu pod wpływem

przytaczanych tu argumentów i prosi te osoby o wypowiedź i uzasadnienie.

PODSUMOWANIE

jednolite dla wszystkich wersji A, B i C

a) Spontaniczne wypowiedzi:

- czego nowego dowiedzieli się o bohaterze filmu – Łukaszu Borskim w trakcie tych zajęć grupowych i dyskusji?
- jak to wpłynęło na ich postrzeganie czasu dzieciństwa i okresu nastoletniego?
- co poprzez film i wspólną jego analizę odkryli we własnym procesie dojrzewania z dziecka w nastolatka?

b) Czego dowiedzieli się o innych osobach ze swojej klasy w trakcie obserwacji wylosowanej osoby podczas wyjścia do kina? Uczniowie na karteczkach piszą imię i nazwisko osoby, która według nich obserwowała ich podczas wycieczki do kina. Nie ujawniają tego co napisali, a karteczki kładą przed sobą na ławkach odwracając je tak, aby nie było widać co napisali. Następnie w kolejności siedzenia w ławkach lub zgodnie z listą obecności, wypowiadają się mówiąc kogo obserwowali i czego nowego dowiedzieli się o tej osobie. Następnie osoba, która była omawiana mówi, czy odkryła, że była rozpoznawana przez tę osobę, czy podejrzewała o to kogoś innego. Nauczyciel sprawdza, czyje nazwisko zapisała ona na karteczce. Jeśli wskazanie na karteczce zgadza się z tym, kto faktycznie ją obserwował, prowadzący potwierdza to i odkrywa kartkę. Natomiast jeśli zapisano inne nazwisko, nie jest ono ujawniane a kartka pozostaje zasłonięta, żeby nie ułatwiać zadania kolejnym osobom.

PUŁAPKA LUBIENIA

MATERIAŁY PODSTAWOWE

Wspólne oglądanie filmu „Za niebieskimi drzwiami” (reżyser – Mariusz Palej, 2016) na podstawie książki Marcina Szczygielskiego pod takim samym tytułem.

MATERIAŁY DODATKOWE

Lektura książki M. Szczygielskiego „Za niebieskimi drzwiami” (wydanie pierwsze 2010, Instytut Wydawniczy Latarnik).

PROWADZĄCY

Nauczyciel języka polskiego, wychowawca klasy, psycholog lub pedagog szkolny. Najlepiej, gdy zajęcia prowadzą razem dwie osoby.

CELE

- Integracja zespołu klasowego, poprzez stworzenie możliwości współpracy z osobami, z którymi dotychczas uczniowie nie poznali się bliżej.

- Budowanie przekonania, że do dobrej współpracy nie jest konieczna praca z osobami najbliższymi (zaprzyjaźnionymi) z klasy, poprzez doświadczenie kontaktu i pracy z osobami mniej znanymi z grupy.
- Pobudzenie do refleksji i weryfikacja przekonań na temat sympatii, przyjaźni, integracji, współpracy.
- Pomoc w przejściu od infantylnego postrzegania sympatii do kogoś do dojrzałego budowania relacji koleżeńskich, opartych na współpracy i przyjacielskich, których podstawą jest sympatia.

METODY PRACY GRUPOWEJ

- współpraca z osobami, z którymi uczniowie dotychczas nie mieli okazji bliżej się poznać;
- dyskusja w parach, podgrupach i na forum;
- zajęcia integrujące grupę, poprzez bliższe poznanie i wspólną pracę.

PRZYGOTOWANIA

Jeśli planowane jest omawianie książki „Za niebieskimi drzwiami” Mariusza Szczygielskiego jako lektury szkolnej, polecić dzieciom przeczytanie jej na około 2 tygodnie przed planowanym wyjściem do kina na film nakręcony na jej podstawie.

W dniu poprzedzającym wyjście do kina nauczyciel przedstawia kilka faktów uprzedzając, żeby mieli je na uwadze oglądając film i postarali się odkryć jaki one mają związek z jego fabułą i przesłaniem.

Prezentowane fakty do zapamiętania dla uczniów:

- Badania amerykańskiego systemu sądowego ujawniły, że osoby ładne i sympatyczne otrzymują za takie same wykroczenia niższy wymiar kary niż osoby nieatrakcyjne.
- W bajkach, legendach i podaniach osoby dobre są jednocześnie ładne, a postacie o złych charakterach są brzydkie.
- Małe dzieci jeśli kogoś lubią przypisują mu również urodę i piękno.

MATERIAŁY DO ZAJĘĆ

- Fakty do zapamiętania przed udaniem się do kina wypisane na tablicy lub wyświetlone z komputera przez rzutnik multimedialny, tak aby uczniowie nie tylko je usłyszeli, ale również przeczytali (jednoczesne uruchomienie pamięci słuchowej i wzorkowej). Jeśli zachodzi obawa, że mogą nie zapamiętać tych trzech punktów należy rozdać im kartki z wydrukowanymi informacjami.
- Duże kartki do notowania i przybory pisarskie (trzy zestawy, po jednym dla każdej z podgrup).

CZAS ZAJĘĆ

Planowany czas zajęć to 2 godziny lekcyjne łącznie. Najlepiej lekcja wychowawcza połączona z zajęciami z języka polskiego albo odrębnie 2 lekcje wychowawcze lub 2 z języka polskiego. Zalecane jest żeby było to łącznie 1,5 godziny zegarowej bez przerwy w trakcie, co pozwoli kierować dynamiką grupową i nie przerywać zajęć przed zakończeniem procesu integracji. Ważne jest przed rozpoczęciem zajęć uprzedzenie uczniów, że będą to łączone lekcje bez przerwy w trakcie, aby wcześniej np. skorzystali z toalety, zjedli przekąski.

Zajęcia po obejrzeniu filmu

Dzieci mają dobrać się w pary z osobami, z którymi w klasie znają się najmniej i nie miały jeszcze okazji pracować z nimi w małej grupie. Ważne jest tutaj oby rozluźnić trwałe układy w relacjach, polegające na tym, że osoby ciągle w tych samych konfiguracjach siedzą ze sobą w ławkach, pracują, spędzają przerwy. Prowadzący zajęcia (którzy dobrze znają grupę) nadzorują, żeby faktycznie dzieci wybrały na partnerów relatywnie nowe dla nich osoby. Jeśli liczba osób w klasie jest nieparzysta należy utworzyć jedną trójkę.

W tych nowych parach mają przez około 3 minuty porozmawiać ze sobą na dowolny temat. Potem nawzajem się przedstawiają, opowiadając czego nowego dowiedziały się o tej osobie, z którą rozmawiały. Zaczynają prezentację np. tak „rozmawiałam z Anią, odkryłam, że ona interesuje się ...”, „moim kolegą w parze był Jaś, dowiedziałem się, że on lubi ...”.

Dzieci pozostają w tych parach podczas pracy nad treścią filmu. Mogą się ze sobą konsultować przed udzieleniem odpowiedzi na pytania nauczyciela.

Nauczyciel pyta grupę o kilka faktów z filmu:

Pytanie nauczyciela do grupy	Prawdopodobna odpowiedź grupy
Kto w filmie był osobą dokuczającą innym?	Pchełka, który przezywał Łukasza „kulawym”, zastraszał go, rzucał w niego kamkami.
Kto był dla kogo niemiły: Łukasz dla ciotki Agaty, czy ona dla niego?	Ciotka dla Łukasza, bo np. oschle się z nim przywitała i bez wyjaśnień zapowiedziała, że ma jechać z nią; kiedy on powiedział gościom rano „dzień dobry” powiedziała „po co te wrzaski” i kazała mu jeść w kuchni; dobijała się do jego pokoju, gdy on nie chciał z nią rozmawiać i zapowiedziała, że otworzy pokój zapasowym kluczem z recepcji.
Czy Łukasz był wdzięczny sąsiadce Pani Cybulskiej za okazaną pomoc?	Tak. Zgodził się zamieszkać z nią, był dla niej uprzejmy.

Nauczyciel ponownie zadaje te pytania, udzielając na nie swojej odpowiedzi i podsuwając fakty, które przeczą argumentom dzieci.

Pytanie nauczyciela do grupy i jego odpowiedź	Argumenty nauczyciela uzasadniające jego opinię
Kto w filmie był osobą dokuczającą innym? Zarówno Pchełka jak i Łukasz.	Łukasz wyzywa chłopca – Pchełkę, który jest otyły (nazywa go „Wielorybem”); nie przeprosił go za to, że niechcący spowodował jego upadek na deskorolce.
Kto był dla kogo niemiły: Łukasz dla ciotki Agaty, czy ona dla niego? Wzajemnie dla siebie nie byli zbyt serdeczni.	Łukasz nie rozumie swojej sytuacji finansowej (utrata mieszkania na rzecz banku, który kredytował jego zakup, a mama nie mogła płacić rat) i ciotkę posądza o działania na jego szkodę, a nawet kradzież ich rzeczy z mieszkania. Sprawia jej przykrość wykrzykując, że ona jest złodziejką, nienawidzi jej, nie chce u niej mieszkać. Zamyka się w swoim pokoju nie chcąc porozmawiać z ciotką i wyjaśnić sytuacji, czym wprawia ją w zaniepokojenie i doprowadza do złości.
Czy Łukasz był wdzięczny sąsiadce Pani Cybulskiej za okazaną pomoc? Nie okazuje jej właściwej wdzięczności.	Łukasz postrzegал ją przede wszystkim jako starszą, nieatrakcyjną osobę, u której musi a nie chce mieszkać. Nie okazywał jej za to żadnej wdzięczności, mimo, że nie był członkiem jej rodziny i ona nie miała obowiązku się nim opiekować ani dzielić swoimi skromnymi pieniędzmi.

Jeśli uczniowie będą gwałtownie protestować i zaprzeczać, nauczyciel odwołuje się do zasady wolności dyskusji i swobody wyrażania opinii. Prosi o uszanowanie jego zdania, tak jak on przyjmuje ich punkt widzenia.

Nauczyciel zwraca się do uczniów z następującymi pytaniami, prosząc o wyrażanie osobistego zdania:

- Dlaczego idealizujecie bohatera filmu Łukasza Borskiego? Wybaczacie mu zachowania, za które krytykujecie inne postacie w filmie, a także realne osoby w waszym życiu np. kolegów w szkole?
- Czy wystarczy, że ktoś jest główną postacią w filmie, aby automatycznie wzbudzić Waszą sympatię i skłonności do innego, zbyt przychylnego, a więc niesprawiedliwego oceniania?
- Dlaczego jesteście skłonni tak wiele wybaczyć osobom sympatycznym, mimo, że czasem zachowują się niewłaściwie, są niegrzeczni, sprawiają innym przykrość?
- Czy w Waszym najbliższym otoczeniu nie jest podobnie? Wybaczacie wiele wad i niemiłych zachowań swoim najbliższym przyjaciołom, a jednocześnie za to samo krytykujecie innych, mniej Wam znanych kolegów?
- Dlaczego Wasze sympatie wpływają na oceny i czynią je niesprawiedliwymi?

Po tej pierwszej części następuje analiza tych trzech faktów, które były uczniom przedstawione przed pójściem do kina? Czy teraz rozumieją jaki one mają związek z oglądanym filmem i przeprowadzoną dyskusją?

Klasa dzieli się na 3 grupy łącząc kilka par razem (dzieci pozostają w tych ustalonych wcześniej parach). Każda z podgrup dostaje jedno pytanie do opracowania uzasadnienia (swoje argumenty spisuje na dużej kartce). Następnie wyłania lidera przedstawiającego ich wyjaśnienia.

Prezentacja wyników pracy grup następuje według zgłoszonej kolejności. Jeśli zachodzi obawa, że dzieci będą miały problem z ustaleniem kolejności prezentacji, dokonuje tego nauczyciel stosując dowolne kryterium np. kolejności alfabetycznej nazwisk liderów grup.

Na koniec ważne jest zwrócenie uwagi przez nauczyciela na to, że łączenie sympatii i urody jest dwukierunkowe: lubiąc kogoś postrzegamy go jako ładniejszego niż on jest faktycznie, i odwrotnie jeśli ktoś jest ładny przypisujemy mu lepsze zachowania, mimo, że wcale nie jest taki dobry.

PODSUMOWANIE

Nauczyciel prosi uczniów o spontaniczne wypowiedzi jak im się dziś pracowało w tych nowych parach i podgrupach. Co nowego odkryli u kolegów i w sobie? Oczekuje od uczniów wyrażenia swojego zdania i podzielenia się wrażeniami z tej nowej formy zajęć.

Na koniec dzieli się z uczniami swoim spostrzeżeniem, że mimo iż pracowali dziś w nowych parach niż zazwyczaj, to wspólna praca przebiegła sprawnie i dała ciekawe wyniki. Podsumowuje to stwierdzeniem, że nie trzeba kogoś bardzo lubić, żeby z nim dobrze współpracować. Stosowanie jako najważniejszego kryterium sympatii może przeszkadzać w ustaleniu dobrych zasad pracy grupowej i odnoszeniu sukcesów we wspólnej nauce i pracy.

LĘK – MÓJ SPRZYMIERZENIE CZY WRÓG

MATERIAŁY PODSTAWOWE

Wspólne oglądanie filmu „Za niebieskimi drzwiami” (reżyser – Mariusz Palej, 2016) na podstawie książki Marcina Szczygielskiego pod takim samym tytułem.

MATERIAŁY DODATKOWE

Lektura książki M. Szczygielskiego „Za niebieskimi drzwiami” (wydanie pierwsze 2010, Instytut Wydawniczy Latarnik).

PROWADZĄCY

Nauczyciel języka polskiego, wychowawca klasy, pedagog szkolny i psycholog. Z uwagi na poruszanie kwestii emocjonalnych, wskazane jest, żeby zajęcia były przygotowywane i przeprowadzane przy pomocy psychologa.

UWAGA!

Zajęcia będą wymagały od uczniów otwartości w mówieniu o kwestiach osobistych (np. doświadczanie lęku), dlatego można je przeprowadzić w grupach, które są zintegrowane.

Jeśli zespół klasowy jest skonfliktowany i/lub nie umie ze sobą współpracować należy najpierw przeprowadzić lekcje „Łukasz Borski – kapryśny dzieciak czy dojrzały nastolatek” lub „Pułapka lubienia” zwracając szczególną uwagę na ćwiczenia integracyjne w ramach tych zajęć.

CELE:

- Pogłębienie integracji zespołu klasowego i zbliżenie dzieci, poprzez rozmawianie o emocjach i opisywanie własnych stanów emocjonalnych.
- Budowanie w klasie atmosfery szczerości i szacunku dla emocji, uczuć, nastrojów innych.
- Uczenie umiejętności wyrażania swoich emocji i rozmawiania o nich z rówieśnikami i z dorosłymi.
- Analiza własnych lęków oraz próba konfrontacji z nimi w celu lepszego radzenia sobie w ich przezwyciężaniu.

MATERIAŁY DO ZAJĘĆ

Duże arkusze papieru typu flip-chart oraz kolorowe pisaki.

PRZYGOTOWANIA

Jeśli planowane jest omawianie książki „Za niebieskimi drzwiami” Mariusza Szczygielskiego jako lektury szkolnej, polecić dzieciom przeczytanie jej na około 2 tygodnie przed planowanym wyjściem do kina na film nakręcony na jej podstawie.

CZAS ZAJĘĆ

Planowany czas zajęć to 2 godziny lekcyjne łącznie. (najlepiej lekcja wychowawcza połączona z zajęciami z języka polskiego albo odrębnie 2 lekcje wychowawcze lub 2 z języka polskiego). Zalecane jest żeby było to łącznie 1,5 godziny zegarowej bez przerwy w trakcie, co pozwoli kierować dynamiką grupową i nie przerywać zajęć przed zakończeniem procesu integracji. Ważne jest przed rozpoczęciem zajęć uprzedzenie uczniów, że będą to łączone lekcje bez przerwy w trakcie, aby wcześniej np. skorzystali z toalety, zjedli przekąski.

Zajęcia po obejrzeniu filmu

ĆWICZENIE I

Mapa emocjonalna przeżyć głównego bohatera filmu – Łukasza Borskiego

Nauczyciel/psycholog pyta grupę i na dużym arkuszu papieru notuje ich odpowiedzi lub prosi uczniów o zapisywanie swoich propozycji.

Pytanie nauczyciela do grupy	Prawdopodobna odpowiedź grupy
Czego bał się Łukasz?	Samochodu (taxi), który przypominał mu przeżyty wypadek. Pchełki, który przeżywał Łukasza „kulawym”, zastraszał go, rzucał w niego kamykami. Opustoszonego miasta i Krwawca w świecie za niebieskimi drzwiami.
Kiedy Łukasz był zdenerwowany?	Gdy ciotka Agata oschle się z nim przywitała i bez wyjaśnień zapowiedziała, że ma jechać z nią do „Wysokiego Klifu” w Brzegu. Kiedy Pchełka mu dokuczał. Gdy odkrył, że jego mieszkanie zostało oddane bankowi, a rzeczy osobiste ulokowane w „Wysokim Klifie” u ciotki. Kiedy nie chciał rozmawiać z ciotką Agatą, a ona zapowiedziała, że otworzy pokój zapasowym kluczem z recepcji.
Czym się martwił Łukasz?	Obawiał się o zdrowie mamy; kiedy się obudzi ze śpiączki. Martwił się o ciotkę zamienioną w Pajęczycę przez nici ze świata za niebieskimi drzwiami.
Za kim lub za czym tęsknił Łukasz?	Za mamą, która była chora i w śpiączce. Za tatą, którego nie znał. Za swoją szkołą i kolegami. Za swoim mieszkaniem.

ĆWICZENIE II

Lęk jako nieodłączny towarzysz ludzkiego doświadczenia

Nauczyciel/psycholog obok planszy z zapisanymi emocjami głównego bohatera filmu Łukasza Borskiego zawiesza czysty arkusz papieru, na którym notuje odpowiedzi dzieci na pytanie: „czy tym różnym przeżyciom nie towarzyszył zawsze lęk?”.

Jeśli uczniowie będą mieli problem z tą pogłębioną analizą należy podać im kilka przykładów według poniższego wzoru.

Mapa uczuć Łukasza

Udział lęku w różnych emocjach i uczuciach Łukasza

Czego bał się Łukasz?

Samochodu (taxi), który przypominał mu przeżyty wypadek.

Bał się samochodu i wspomnień o wypadku.

Pchełki, który przezywał Łukasza „kulawym”, zastraszał go, rzucał w niego kamykami.

Bał się przykrości i dokuczania ze strony kolegów.

Opustoszałego miasta i Krwawca w świecie za niebieskimi drzwiami.

Bał się tego, co może go spotkać w tej niebezpiecznej krainie.

Kiedy Łukasz był zdenerwowany?

Gdy ciotka Agata oschle się z nim przywitała i bez wyjaśnień zapowiedziała, że ma jechać z nią do „Wysokiego Klifu” w Brzegu.

Obawiał się samej ciotki Agaty oraz, co z jej wizyty wyniknie.

Kiedy Pchełka mu dokuczał.

Bał się nieprzyjemności ze strony Pchełki.

Gdy odkrył, że jego mieszkanie zostało oddane bankowi, a rzeczy osobiste ulokowane w „Wysokim Klifie” u ciotki.

Bał się, że bezpowrotnie stracił swoje mieszkanie i rzeczy osobiste oraz, że będzie musiał na zawsze mieszkać u ciotki.

Kiedy nie chciał rozmawiać z ciotką Agatą, a ona zapowiedziała, że otworzy pokój zapasowym kluczem z recepcji.

Bał się, że ciotka Agata wtargnie do jego pokoju i będzie dla niego nieprzyjemna z powodu jego protestów.

Czym się martwił Łukasz?

Obawiał się o zdrowie mamy; myślał o tym, kiedy się obudzi ze śpiączki.

Bał się, że mama się nie obudzi.

Martwił się o ciotkę zamienioną w Pajęczycę przez nici ze świata za niebieskimi drzwiami.

Obawiał się o to, jak ona będzie funkcjonowała i odnosiła się do niego.

Za kim lub za czym tęsknił Łukasz?

Za mamą, która była chora i w śpiączce.

Obawiał się czy odzyska mamę.

Za tatą, którego nie znał.

Bał się, że nigdy nie dowie się kim był tata.

Za swoją szkołą i kolegami.

Bał się, że nie będzie mógł do nich wrócić.

Za swoim mieszkaniem.

Bał się, że nie będzie miał swojego domu, sympatycznego osobistego miejsca.

ĆWICZENIE III

O czym mówi nam lęk?

Nauczyciel/psycholog podsumowuje: skoro lęk towarzyszy tak wielu sytuacjom, uczuciom, emocjom to musi mieć jakąś ważną funkcję w naszym życiu.

Uczniowie udzielają odpowiedzi na pytanie „o czym mówi nam lęk, w czym nam pomaga?”, a nauczyciel notuje je na dużych kartkach.

Prawdopodobne odpowiedzi dzieci – Lęk:

- ostrzega nas o zagrożeniu;
- mówi nam o tym, co należy zmienić;
- pomaga lepiej poznać otoczenie i innych ludzi, bo skupia uwagę na tym, co się dzieje dookoła;
- mobilizuje do przezwyciężenia pewnych niekorzystnych okoliczności, bo chcemy usunąć źródło strachu, żeby przestać się bać.

Jeśli uczniowie mają problem ze sformułowaniem tych odpowiedzi, psycholog pomaga im sugerując je w formie pytania, np. „czy lęk ostrzega nas o zagrożeniu?”

Uwaga: ważne aby w tym ćwiczeniu używać formy „my” (np. ostrzega nas o zagrożeniu), żeby dać dzieciom do zrozumienia, że strach, lęk, obawa, niepewność są doświadczeniami uniwersalnymi, dotyczą wszystkich ludzi, zarówno dzieci jak i dorosłych.

ĆWICZENIE IV

Czego ja się boję i w czym pomagają mi moje lęki?

Nauczyciel/psycholog prosi o podanie osobistych przykładów, jak lęk (lub inne podobne trudne emocje np. niechęć, niepewność) zmotywowały ich do podjęcia korzystnych działań. Ważne jest zaakcentowanie pozytywnej roli lęku w naszym życiu (pomimo, że to trudna emocja).

Teraz nauczyciel/psycholog nie zapisuje wypowiedzi uczniów tylko skupia się na empatycznym ich słuchaniu, bo to, co mówią uczniowie jest dla nich bardzo ważne. Poza tym takie „upublicznienie” w postaci zapisu budzi obawy i blokuje szczerość.

PODSUMOWANIE

Rozmowa o tym jak sobie radzić z lękami i kto może pomóc w sytuacji problemowej. Nauczyciel/psycholog pyta dzieci **do kogo zwróciłyby się o pomoc, gdyby czegoś się bały, zamartwiały, gdyby były zdenerwowane**. Następnie zapisuje ich propozycje.

Warto podkreślić, że Łukasz w filmie zwrócił się do kolegów, mimo, że był z nimi w konflikcie i porozmawiać z dziećmi, czy miały podobne doświadczenia. Czy kiedyś pomógł im ktoś w czyją sympatię i przychylność początkowo nie wierzyły?

ZASADY UDZIELANIA PIERWSZEJ POMOCY PRZEDMEDYCZNEJ W NAGŁYM ZAGROŻENIU ZDROWIA LUB ŻYCIA

Zajęcia prowadzone przez funkcjonariuszy policji na specjalne życzenie szkół

CEL OGÓLNY ZAJĘĆ

- Uświadomienie uczniom celowości i konieczności przystąpienia do podjęcia działań ratujących życie drugiego człowieka (czasami rówieśnika),
- Nauczenie dzieci podstawowych zabiegów wchodzących w zakres pierwszej pomocy przedmedycznej.

CELE SZCZEGÓŁOWE

- Uczeń powinien znać zasady i zabiegi ratujące życie,
- Uczeń powinien wykonać zgodnie z zasadami podstawowe zabiegi wchodzące w zakres pomocy przedmedycznej.
- Uczeń powinien wykazać postawę odpowiedzialności za życie drugiego człowieka.

ZAŁOŻENIA ORGANIZACYJNE

- **Uczestnicy:** uczniowie szkół podstawowych, gimnazjalnych oraz ponadgimnazjalnych (maksymalna ilość uczniów – 30 osób)
- **Miejsce szkolenia:** sala lekcyjna umożliwiająca instruktorom i uczniom ćwiczenie zabiegów ratowniczych na fantomie
- **Czas trwania:** 45 min
  - wprowadzenie – część teoretyczna prowadzona z całym zespołem,
  - prowadzenie ćwiczeń w grupach
- **Metoda zajęć:** pogadanka, rozmowa, pokaz, ćwiczenia
- **Pomoce dydaktyczne:** apteczka pierwszej pomocy, fantom do resuscytacji krążeniowo-oddechowej, bandaż, materac lub koc.

PRZEBIEG ZAJĘĆ

Zajęcia rozpoczynamy od zapoznania uczniów z celami. Uświadamiamy uczniom konieczność szybkiego przystąpienia do udzielania pierwszej pomocy przedmedycznej w sytuacji zagrożenia życia ludzkiego. Mówimy, jak ważne dla życia poszkodowanego jest podjęcie działań ratowniczych w ciągu pierwszych 4 minut od zdarzenia. Zadajemy pytania dotyczące znajomości numerów telefonów do instytucji, które powinny być powiadomione o zagrożeniu zdrowia lub życia człowieka:

- Pogotowie ratunkowe,
- Straż pożarna,
- Policja,
- Europejski Numer Alarmowy

Prezentujemy, jak powinno wyglądać zgłoszenie zdarzenia. Dobrym przykładem byłoby wykręcenie numeru do znajomego (wcześniej uprzedzonego) i przekazanie słuchawki uczniowi, którego obowiązkiem byłoby przekazanie wszystkich informacji odnośnie fikcyjnego zdarzenia na terenie szkoły czy też w pobliżu szkoły.

Przedstawiamy pytania, które nam zada np. dyspozytor pogotowia ratunkowego: kto dzwoni, gdzie się znajduje (szczegółowe podanie miejsca), co się stało, czy osoba jest przytomna czy nie, czy oddycha czy nie, czy jest w pobliżu osoba dorosła, która mogłaby pomóc.

Jeżeli poszkodowany:

- oddycha – prezentujemy ułożenie osoby poszkodowanej w pozycji bocznej ustalonej
- nie oddycha – przystępujemy do zapoznania uczniów z zasadami prowadzenia RKO – resuscytacji krążeniowo-oddechowej na fantomie.

Dzieci i młodzież ćwiczą wyżej wymienione działania ratownicze.

Omawiamy postępowanie przedmedyczne w przypadku: omdleń, poparzeń, krwawień z nosa, krwawień (opatrunek tamujący krwawienie), złamań, zatruc.

Omawiamy i prezentujemy wyposażenie apteczki pierwszej pomocy.

Każdy z uczniów ma możliwość przećwiczenia wyżej wymienionych zabiegów.

Krótką ewaluacją uwzględniającą przedstawiane treści i umiejętności. Zajęcia przedstawiają działania ratownicze w takim zakresie, w jakim może udzielić pomocy uczeń.

